

et KOSTNICKÉ JISKRY

Evangelický

týdeník

20-21/2016

13. července 2016

✦ ročník 101

cena: 13 Kč

Příští číslo vyjde

17. srpna 2016

Z obsahu

** Člověk pán přírody*

** Nesplněné sliby*

Poselství k 8. neděli po sv. Trojici

**JAK KDO POTŘEBOVAL
SKUTKY 2,44-45**

Nemáme před sebou ustanovení o finančním zabezpečení církevních funkcí, ale svědectví o tom, co činil (a činí) Duch svatý v srdcích těch, kteří přijali Ježíše Krista. Vidím

v tom dvojí svědectví – o novém Božím lidu a o Boží rodině.

Když čteme dnešní oddíl o tom, že „měli všechno společné a rozdělovali všem podle toho, jak kdo potřeboval“, spojuje se mi to s putováním Izraele po poušti a se sbíráním manny. Tehdy „ten, kdo nasbíral mnoho, neměl nadbytek, a kdo nasbíral málo, neměl nedostatek. Nasbírali tolik, kolik každý k jídlu potřeboval.“ (Ex 16,18) Jako se kdysi na poušti utvářel Boží lid, utváří se o letnicích něco velmi podobného. Vzniká zde opět Boží lid. Nový Boží lid, který prožívá zvláštní sounáležitost okolo společného stolu. Máme před sebou svědectví o novém Božím lidu.

A vidím zde i rodinu – nejužší a nejbližší, ve které také vše sdílíme společně. Každý dostává, jak potřebuje, podle spravedlnosti plynoucí ze vzájemné důvěry a sounáležitosti. Není to spravedlnost plynoucí z přesné rozdělených příjmů, ale z lásky. Je to rodinné společenství, které hledá

prospěch toho druhého. Máme před sebou svědectví o Boží rodině.

A vidím ještě třetí svědectví – svědectví o tom, že se nám něco podstatného vytratilo. Nedá se to navodit předpisem o vnitrocírkevním komunismu. Je to něco, co nejde zařadit jakýmkoli ustanovením. Pokud bychom to přesto chtěli, nelze to požadovat po nikom jiném, než po sobě samém. Začít ovšem není třeba u financí, jak nám doba radí, ale začít je třeba u Ducha svatého. Vytratila se nám ze srdcí jeho moc. A nevytratila se těm, kteří nově přicházejí. Ti ji často okoušejí podobně jako my, když jsme dělali první nesmělé krůčky víry – jako my kdysi. Ta moc a radost ze společenství se vytratila nám, starým církevním mazákům. Přijď, Duchu svatý, a dej nám rozpočítat se na první lásku.

Radomír Škaloud
lokalizovaný kazatel ECM
Plzeň 1 Lochotín

Pěkný dárek z Bruselu, a užitečný

Za takovým dárkem je ovšem člověk se jménem. V několika posledních letech jsem dostával z Bruselu knížku Parole pour tous, obdobu známé české příručky Na každý den. Posílala ji ve dvou exemplářích vnučka bratra faráře Jana Pokorného pro dva dědečky; tím druhým jsem byl já, který vůči Andulce Konecké nejsem dědeček, ale známý brněnský bratr farář. Připomněl jsem si ji s úzkostí za těch bouřlivých dnů, kdy islámští teroristi ohrožovali život bruselských obyvatel, a prosil jsem o Boží ochranu pro Andulčinu

rodinu, pro ni, jejího manžela Davida a jejich tři děti.

Knížka Parole pour tous – Slovo pro všechny vyšla v roce 2014 ve zvláštním, stoletém vydání, začala totiž vycházet v roce 1914, což je také rok mého narození. Tři francouzští faráři si dali tu obrovskou práci, že prohlédli všech 99 dosavadních vydání a pro 100. jubilejní ročník 2014 vybrali ze všech dosavadních textů nejlepší výklady podle svého zdání. A čtenářům přišla do rukou knížka stejného rozsahu jako každého roku, jen s tím rozdílem, že v ní dostali souhrn

stoleté francouzské vykladačské biblické práce.

Byl jsem zvědav, zda se v některých výkladech objeví stopy jejich stár. Neobjevily se, pravda Kristova evangelia, jeho pokoj a radost prokázaly svou věčnost. Křesťan se nemůže vyvyšovat nad ty, kdo žili 100 let před ním. Evangelium je pro oba a pro všechny totožné, ve své podstatě se nepřizpůsobuje duchu doby: nabízí milost a pokoj v Kristu Pánu a lásku Boží, která očekává na oplátku věrnost.

Dokončení na str. 2

AKTUÁLNĚ: SYNOD SLEZSKÉ CÍRKVE EVANGELICKÉ A. V. ZVOLIL OSMÉHO BISKUPA

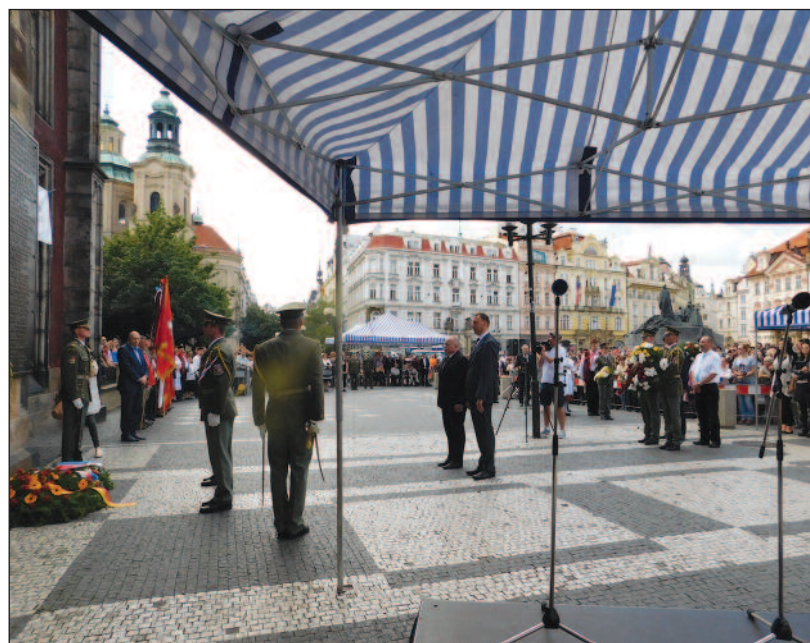
Ve dnech 3. - 4. června 2016 se konalo v Třinci druhé zasedání XXXI. řádného synodu Slezské církve evangelické a. v. (SCEAV). Heslo synodu znělo: „Patříme k Boží rodině“. Hlavní přednášku na téma: „Církev jako rodina“ přednesl biskup Východního distriktu Evangelické církve a. v. na Slovensku Slavomír Sabol.

Biskupem Slezské církve evangelické a. v. byl zvolen dosavadní náměstek biskupa Tomáš Tyrlik, který nastoupí do úřadu v květnu 2017, instalace nového biskupa se bude konat v neděli 21. května 2017.

Synodu se zúčastnili hosté - generální biskup Evangelické církve na Slovensku Miloš Klátík, biskup Východního distriktu ECAV na Slovensku Slavomír Sabol, farář Evangelické církve a. v. v Plzni Tomáš Živný, člen Synodní rady Evangelické církve a. v. v Polsku Marek Ciešlar a Marek Zikmund, senior Moravsko-slezského seniorátu Českobratrské církve evangelické.

Tomáš Tyrlik pochází z obce Guty, je absolventem Evangelické bohoslovecké fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě, teologii studoval rovněž v německém Erlangenu a na Křesťanské teologické akademii ve Varšavě. Studium ukončil v roce 1994 a dne 31. července 1994 byl uveden do úřadu duchovního Slezské církve evangelické a. v. V letech 1994-2003 byl farářem ve sboru SCEAV ve Frýdku-Místku, do roku 1998 jako vikář, od 1998 do 2003 jako pastor sboru. Od roku 2003 do současnosti je pastorem farního sboru SCEAV v Třanovicích. V roce 1998 byl zvolen seniorem Frýdeckého seniorátu SCEAV a v roce 2006 členem Církevní rady SCEAV. V říjnu 2011 byl synodem zvolen náměstkem biskupa Slezské církve evangelické a. v. Je místopředsedou Sdružení Martina Luthera v ČR. Tyto funkce zastává do současnosti. Je iniciátorem a od roku 2001 vedoucím organizačního týmu „Konference rodin“. V minulosti přednášel na Ostravské univerzitě, katedře křesťanské výchovy.

Tomáš Tyrlik je v pořadí osmým biskupem SCEAV. Do čela církve nastoupí po biskupovi Janu Wacławskovi, který opustí úřad v květnu 2017. Funkční období biskupa SCEAV trvá šest let.

Na Staroměstském náměstí se 21. června konalo tradiční pietní shromáždění k uctění památky 27 popravených představitelů stavovského odboje. Odbornou přednášku v chrámu sv. Mikuláše věnoval její autor Pavel Sosnovec Václavu Budovcovi.

Končí se dosavadní „historie“ Kruhu českých duchovních tradic

V prvním pololetí roku 1990, několik týdnů po sametové revoluci, která i v našem státě znamenala pád a konec čtyřicetileté komunistické totalitní vlády, začala malá skupinka českých křesťanů vytvářet nezbytné předpoklady pro jednu z nových forem vzájemného rozhovoru a případné spolupráce. Český národ si do novodobé historie, jak je ostatně dobře známo, přinesl ze závěru středověku a z více než dvousetletého období kruté protireformace rozdělení společnosti hlubokým příkopem mezi tradicemi katolickou a protestantskou. Naprosté odcizení, vzdálení a znepřátelení. Těžko by se v civilizovaných zemích „starého světa“ hledal další národ s tolika zvraty ve své historii. Ty většinou znamenaly extrémně odlišné postoje a přetřhání vazeb s určitými obdobími minulosti. Dodnes vyvolávají myšlenkové kontakty s těmito úseky historie mnohá napětí, citové vazby, ostré výhrady proti nim i proti jejich dosavadním interpretacím, obhajobám či naivní přesvědčení o výhradním vlastnictví pravdivosti jejich výkladu.

Teprve v extrémně tvrdých podmínkách obou totalitních režimů, které nás postihly ve 20. století – zejména v nacistických koncentračních táborech a v komunistických uranových lágrech a věznicích – vznikaly zcela absurdně a pozvolna první ekumenické kontakty. V nejednom případě přecházely do opravdového přátelství a bratrství. Tato nečekaně nová situace se začala pozitivně uplatňovat i v postupně se vytvářející spolupráci zástupců obou českých historicky odcizených náboženských tradic při nelegálních diskusích, seminářích i ve vydávání samizdatové literatury, zejména od počátku sedmdesátých let 20. století.

Bylo tedy zcela přirozené a logické, že výše zmíněná malá skupina českých iniciativních křesťanů z Českobratrské církve evangelické, Církve československé husitské a z Římskokatolické církve začala vzájemná jednání již v prvních měsících roku 1990. Zvláštním Božím řízením bylo, že před svým prvním a žel i posledním odjezdem po pádu komunismu do Říma se přípravných rozhovorů mohl zúčastnit i nezapomenutelný bratr Dr. Josef Zvěřina (ŘK).

K dalším přípravným rozhovorům a zejména k ustavující schůzi Kruhu českých duchovních tradic (KČDT) v říjnu 1990 byli pozváni i zástupci ostatních českých církví a pracovníci některých odborných historických institucí. Bylo dohodnuto, že více než tisíciletá historie českého národa bude zpracovávána formou vybraných dvanácti nejdůležitějších duchovních tradic:

1. Cyrilometodějská
2. Svatováclavská (kníže Václav)
3. Svatovojtěšská (biskup Vojtěch)
4. Svatoprokopská (Prokop, opat Sázavského kláštera)
5. Svatoanežská (Anežka Přemyslovna)
6. Karlovská (Karel IV.)
7. Husovská (mistr Jan Hus)
8. České reformace (husitství, Jednota bratrská)
9. Jana Amose Komenského
10. Doby pobělohorské
11. Národního obrození
12. Masarykovská

Dokončení na str. 2

NOC KOSTELŮ 2016

Již po několikáté v našem týdeníku přinášíme jakési ohlédnutí za mimořádnou akcí, kdy většina kostelů, chrámů a modliteben otevírá své dveře pro návštěvníky: pro křesťany, kteří se chtějí podívat, jak to vypadá u jejich "sousedů", kam se kvůli účasti ve svých domovských farnostech a sborech nedostanou, ale asi hlavním záměrem je nečlenům církvi ukázat něco z toho, čím a jak jednotlivé sbory žijí, a předložit jim tímto způsobem "pozvánku", aby se neostýchali přijít i jindy buď ze zájmu, nebo tehdy, kdy hledají pomoc.
Děkují těm, kteří nám ve zkratce popsali, co měli u nich připravené. Není to "zpravodajství", ale spíše sdílení svých dobrých i horších zkušeností, aby pro příští rok měli jakousi inspiraci ti, kteří se rozhodují, zda se Noci kostelů 2017 zúčastní, případně ti, kteří otevírají své kostely příchozím, ale chybí jim nápady, co by šlo ještě udělat, co se osvědčilo...

ECM, PLZEŇ, LOCHOTÍN

Osvědčilo se nám jako dobrá zkušenost udělat akci s dětmi, kdy "na ně" přijdou i jejich příbuzní a při té příležitosti mohou zhlédnout kostel. Chtělo to více udělat reklamu mládežnickému koncertu, byl skvělý, ale zájem byl nepatrný. Moc dobré pohoštění jsme měli připravené, podávalo se během celé akce a lidé toho hojně využívali. Celkem přišlo 69 lidí "zvenku".

ČCE, PRAHA 2 – VINOHRADY

Připravili jsme velice bohatý a pestrý program, který začínal v 18 h dílnou pro děti na téma "Otevřené brány". Pro dospělé bylo připraveno ztvárnění známých i méně známých příběhů v živých obrazech a účastníci měli hádat, o jaký příběh jde (proběhlo ve dvou blocích). Vězeňský kaplan Daniel Pfann vyprávěl o svých zkušenostech. Zcela na závěr několik členů sboru přečetlo svůj oblíbený biblický verš a vybral k němu také píseň pro společný zpěv. Celkem dvakrát oživily program půlhodinové koncerty naší varhanice ses. E. Slaninové a pozounový sbor Consonare. Pro návštěvníky byly také připraveny panely, které pozorovatele seznamovaly jak s naším kostelem, ale bylo možno se zde také dovědět podstatné věci o křesťanství a protestantismu. Byla připravena i výstava fotografií na ústřední téma letošní akce: Zj 21.25 "Jeho brány zůstanou otevřeny...". Noc kostelů jsme končili těsně před půlnocí.

Jarmila Raisová, sborová sestra

CB PRAHA 1 – SOUKENICKÁ

Již poněkolikáté jsme pořádali u nás Noc kostelů. Letos jsme program zahájili kvůli malým dětem brzy a to již v 16.30 h divadelním představením "Jonáš - vtipné loutky". Jednalo se o loutkové divadlo pro malé i velké Arjany Shameti a Čestmíra Sušky. Divadlo o Jonášovi proběhlo před sálem naplněným dětmi a jejich doprovodem. Divadelní program je dětmi velmi vítán a spontánně prožíván. Noc kostelů pokračovala koncertem pro varhany a soprán. Koncert byl zaměřen na dílo Georga Friedricha Händela. Úžasné arie zazpívala a české překlady textů přednesla Jana Jedličková a doprovodila varhanice Jiřina Dvořáková-Marešová na varhanní pozitiv. Na písňalové varhany potom varhanice improvizovala na melodie z Händelových písní. Koncert byl velkým hudebním i duchovním zážitkem. Spontánní potlesk posluchačů vyjadřoval nadšení z krásné hudby. Po přestávce nastoupil náš pěvecký sbor pod vedením Hany Černé a zazpíval k duchovnímu soustředění a meditaci pásmo písní prokládaných krásnými básněmi Delicie Nerkové. Básně s citem přednesla Petra Veselá. Závěrečný blok programu patřil moderním písním chval s aktuálním slovem nejen pro mladé. Pěvecký sbor byl vystřídán hudební skupinou s kytarami, klavírem, bicími a saxofonem. Hned po začátku se začalo objevovat více mladých lidí a misijní pracovník Tomáš Trávníček citlivě prokládal tento večer citáty z Písma svatého, meditacemi a modlitbami. Poutníci měli možnost se pomocí projekce fotografií seznámit s životem sboru a s pestrými aktivitami pro děti, mládež, rodiny i seniory. Ukázalo se, že včasný začátek není pro pražské poutníky ideální, protože zvýšený počet návštěvníků začal přicházet až po 20. hodině, kdy se v Praze zklidní provoz a lidé po večeři začnou putovat po kostelích a modlitebnách. Z tohoto důvodu by bylo dobré posunout příště program do pozdějších večerních hodin. Někteří poutníci se rádi posadili do lavic a naslouchali programu. Jiní si nechali dát razítko sboru do svého poutnického lístku a chválali opět na jiné místo. Někteří naši členové se podíleli na přípravách celé akce a pomáhali při průběhu a organizaci večera. Aktivně se zapojil pěvecký sbor, hudební doprovodná skupina, zvukaři a také hlavní organizátor Noci kostelů, kterým byl kazatel Radislav Novotný.

Pavel Černý
připravil: Bohumil Kejr

Po krátké těžké nemoci zemřela 28. června 2016 sestra Eva Kratochvílová, která pracovala dlouhá léta v administraci Evangelického týdeníku – Kostnických jisker a do konce života byla členkou předsednictva Kostnické jednoty. Pánu Bohu děkujeme za její obětavost a dobrotu.

Redakce a administrace

Pěkný dárek z Bruselu, a užitečný

Dokončení ze str. 1
Také jsem si ověřil, že francouzská evangelická teologie je dobře evropská, ba světová. Nenechala se zavíť do svých úzkých církevních hranic. Naopak je otvírala ostatním evangelickým evropským i světovým církvím zcela konkrétně také tak, že poskytovala jejich studentům stipendia. I naše Českobratrská církev evangelická mohla každý rok vyslat jednoho nebo dva studenty teologie na jeden studijní rok do Paříže nebo Montpellier na evangelickou fakultu. Na mne padl šťastný los v roce 1935, a já jsem prožil na pařížské svobodné fakultě jeden šťastný rok. Byl jsem chudý student. Mimo celé zaopatření jsem neměl žádné kapesné, což byla po jisté stránce výhoda. Pěšky jsem prochodil a poznal notný kus Paříže a dobře jsem rozeznal Pařížana od cizince, podle oblečení, podle řeči a podle místa výskytu. Cizinci byli k vidění u večerních nebo nočních podniků, francouzský dělník byl večer doma a v 10 hodin šel s celou rodinou spát. Noční podniky byly živы z cizinců. V neděli jsem chodil do Passy, což je bohatší pařížské předměstí, kde kázal Pierre Maury, vynikající kazatel. Tam jsem také zažil slavnost konfirmace, na niž nastoupilo 90 stejně oblečených hochů a děvčat. To byl zážitek a podívaná! Francouzský venkov jsem

poznal dvouměsíčním pobytem na Normandském pobřeží. Po skončení výuky na fakultě jsem byl požádán, abych jako dohlížitel a farář doprovázel asi 15 pařížských dětí do vesničky Courselles sur mer. Mou povinností bylo vést ranní pobožnost, k níž jsem se připravoval tak, že jsem vstal o hodinu dřív než vstávaly děti. Po snídani jsem je doprovodil na pláž a dohlížel, aby se mi nikdo neutopil. Ta vesnička je známá, skoro za 10 let tam došlo k invazi spojeneckých armád, které brzy oznámily světu začátek konce hitlerovské hrůzovlády nad Evropou. Mám v ruce knížku Parole pour tous a přemítám: Vy, kteří vítáte s radostí Vánoce a v nich příchod Ježíše Krista a s ještě větší radostí vítáte Velikonoce, které potvrdily, že naše víra v Krista není marná, vy totiž věříte, že Ježíš podstoupil za nás hříšníky i smrt, ale nepodleh jí. Vyšel z ní jako vítěz, jenž všem hříšníkům, kteří jsou jeho, daruje odpuštění a život věčný. Bez Velikonoc by Vánoce ztratily cenu. Tak nějak to napsal korintským věřícím apoštol Pavel ve svém 1. listě, kde celou 15. kapitolu věnuje vzkříšení. Mnoha a mnoha slovy dokazuje, že nebyl-li Kristus vzkříšen, je naše víra marná. Dokonce napíše: „Máme-li naději v Kristu jen pro tento život, jsme nejubožejší ze všech lidí.“

Gerta Viktorie Ludmila Kalliková – Figulusová

(11. 12. 1912 – 28. 8. 1997)
Využíváme příležitost, kdy v tomto čísle začíná první částí obsáhlejší příspěvek o Danielu Arnoštovi Jablonském (z rodu Petra Figula a Alžběty Komenské, která byla dcerou J. A. Komenského z jeho druhého manželství s Marií Dorotou Cyrillovou), abychom spolu s ním představili či krátce připomenuli i jeho příbuznou, mnohými našimi současníky osobně známou, Gertu Kallikovou - Figulusovou, jejíž předkové pocházeli rovněž z rodiny Petra a Alžběty Figulusových.

Končí se dosavadní „historie“ Kruhu českých duchovních tradic

Dokončení ze str. 1
Za uplynulého více než čtvrt století se Kruh českých duchovních tradic ozval dvakrát s informacemi o pokračující práci na zpracování celého projektu. Po každé to bylo prostřednictvím drobné brožury Historické společnosti pro aktualizaci odkazu České reformace Veritas. V roce 2002 bylo v informaci otištěno prvních osm zpracovaných tradic: od tradice cyrilometodějské po tradici husovskou a tradice Jana A. Komenského. V roce 2010 k nim přibylы další dvě, zatím nejobsáhlejší: tradice české reformace a tradice doby pobělohorské. V několika článcích v Evangelickém týdeníku-Kostnické jiskry byly rovněž otištěny stručné informace o postupu prací KČDT. Kruh českých duchovních tradic článkem publikovaným v tomto čísle ET-KJ předběžně informuje o tom, že byl již zcela uzavřen další obsáhlejší elaborát o tradici národního obrození a v současné době se dokončují závěrečné korektury poslední ze souboru duchovních tradic – tradice masarykovské. K této tradici právě v období po sametové revoluci v roce 1989 vyšla řada nových odborných prací. Z nich připomeňme zejména ty, které vznikly jak ve třetím exilu, tak doma a jsou datovány rokem 1980 – připomínkou 130. výročí prezidenta Tomáše G. Masaryka. Mnohé z nich, vydané v zahraničí nebo samizdatově v Československu, se doma dočkaly v uplynulém čtvrtstoletí dalšího vydání. V rámci KČDT byly při četných diskusích zpracovány pomocné pracovní texty a komentáře k některým otázkám. Jedním z nich byl i přehled toho, jak se po Masarykově smrti vyvíjel postoj českých křesťanů obou výše uvedených historických tradic k Masarykově vztahu k náboženství a jak se postupně sbližoval. Členové KČDT doporučili, aby tento text byl otištěn v našem týdeníku v některém z příštích čísel.

Jan Štěpán

Francouzské jubilejní Slovo pro všechny sděluje, že v roce 1961 si četli o Bohu, že není Bohem mrtvých, ale živých (L 20,38) a ve výkladu těchto slov Lukášova evangelia se dověděli, že pro Ježíše patřilo vzkříšení k víře naprosto nutně, podstatně: Živý Bůh Písem je Bohem VZKRÍŠENÍ a ŽIVOTA. A teď přijde ta věta obdobná Pavlově, že jsme nejubožejší, ale: Jestliže ti, kteří věří v něho, nevstanou z mrtvých, pak Bůh je mrtev, Bůh neexistuje. A v roce 1962 si připomněli z Janova evangelia: Lidé si zamilovali více tmu než světlo (3,19). Čtenáři jsou vyzváni meditovat nad jiným textem ze staré křížové cesty v sloupkovém uspořádání:
Já jsem Světlo
a vy mě nevidíte
Já jsem Cesta
a vy mě nenásledujete
Já jsem Pravda
a vy mně nevěříte
Já jsem Život
a vy mě nehledáte
Já jsem Pán
a vy mě neposloucháte
Já jsem váš Bůh
a vy mne neprosíte
Až budete nešťastní
nevyčítejte mi to

Josef Veselý

Ferdinanda Kallika. V roce 1947 odjela s manželem a dětmi Janem a Jarmilou do Jižní Afriky k nemocné matce. Po třinácti letech se přestěhovali do Kanady a pak do Spojených států amerických. Od smrti manžela v roce 1987 (oprava BK: 1984) žila sestra Gerta Kalliková - Figulusová v kalifornském Glendale, předměstí Los Angeles. Československo navštívila v roce 1958 - vrcholily oslavy půltisíciletého trvání Jednoty bratrské a byl to rok 300. výročí vydání souborného pedagogického díla Komenského 'Opera didactica omnia'. V roce 1992 přijela se svou vnučkou Michel - byla již odkázána na invalidní vozík - aby se účastnila v naší zemi oslav jubilejního roku Komenského. Ve sboru Jednoty bratrské v Praze v Hálkově ulici otevírala výstavní síň Komenského. Před nedělním shromážděním 12. dubna 1992 sbor zazpíval hymnu Jednoty bratrské 'Ve jméno Krista doufáme' a sestra Kalliková přestříhla pásku. Byla prvním návštěvníkem."

Podle nekrologu, který sepsal Jiří Polma a který vyšel v Bratrském listáři v 1. čísle roku 1998
Církevní prostředí nebylo jediné, které se těšilo ze vzácné návštěvy G. Kallikové - Figulusové. Například na úvodní stránce internetového portálu obce Komňa (jedno z uvažovaných míst Komenského narození) je v popisu současnosti této obce uváděno:
"Velikou událost prožívala obec v roce 1992 při 400. výročí narození Jana Amose Komenského. U této příležitosti byl v Komni otevřen Památník Komenského v bývalé sýpce z roku 1774. V památníku umístěna stálá expozice o historii vesnice a o životě J. A. Komenského. Obec navštívil pan prezident Václav Havel a paní Gerta Kalliková – Figulusová, poslední potomek z větve rodu Komenských. V roce 1950 byl ze sbírek občanů a amerických krajanů postaven a odhalen pomník J. A. K. od akademického sochaře Julia Pelikána."

Dokončení na str. 3

Bláznovství víry podle Jakuba

JIRÍ MRÁZEK: VÝKLAD JAKUBOVY EPIŠTOLY 18
ČTVRTÁ KAPITOLA

Pokračování z minulého čísla
Jk 4,1 *Odkud jsou války a odkud jsou bitvy mezi vámi? Jestližpak ne odtud, z vašich rozkoší, které vedou boje ve vás uvnitř (nebo doslovněji: ve vašich údech)?* Na tomto místě nás Jakub překvapí (a překladatelem možná i trochu zaskočí) bohatým vojenským slovníkem; v jedné větě se ocitne vedle sebe **POLEMOS** *válka*, **MACHAI** *bitvy* i **STRATEUOMAI** *vést válečné tažení*, v další větě **POLEMEIN** *válčit* i **MACHOMAI** *zápolit, svádět bitvu*, a o kus dál už se objeví také **FONEUÓ** *vraždít* – aby bylo jasno, že je to opravdu „naostro“ a že jde do tuhého. Kromě tohoto bohatého slovníku bychom asi rádi slyšeli, že má i bohatou představivost. Stále ještě totiž mluví do křesťanské diaspory. A říká *křesťanům*: války mezi vámi. Takže se zhrozíme: Co se to tam asi dělo? Že se hádali, to je jasné, ale že by to zacházelo tak daleko? Uvědomíme-li si ovšem, že první mimokřesťanská zmínka o křesťanech říká: hádali se (křesťané se Židy) na římských předměstích tolik, že jejich hádky přerostly v nepokoje a císař Claudius je musel všechny vypovědět, aby mu nezničili Řím; vzpomeneme-li si, jak brzy a jak často šlo ve Skutcích apoštolských o život, potom možná Jakub neměl představivost tak velkou, zato my ji máme tak malou – pokud jde o první křesťany mezi sebou. Později v historii, kde máme zpráv o křesťanech víc, tam už se svatě válčí, kam

oko dohlédne. Každopádně Jakubovi nejde o přesné konstatování, v jaké fázi bojechtivosti je právě teď jeho křesťanská diaspora. Jakubovi jde spíše o to, čím to začíná a kde to končí. Charakteristické je na jeho otázce slůvko *odkud*. Odkud se bere, odkud pramení, že se jako křesťané najednou do krve hádáte (ačkoliv Ježíš mluví o pokoji, nastavování tváře a lásce k bližním)? A Jakubova odpověď na toto *odkud* říká především: Určitě ne z té moudrosti shůry. K tomu vás nevede moudrost shůry (ačkoliv drtivá většina náboženských sporů a pak i náboženských válek se tak nebo onak odvolává na to, že my máme nějakou moudrost shůry, kterou nám ti druzí chtějí vzít nebo si ji naopak nechťejí nechat vnutit). Jakub dává odpověď, že války a boje mezi lidmi (a potom snad i mezi celými národy) pramení z neklidu a nevyrovnanosti, které má člověk sám v sobě. Začíná to v jednotlivci, válkou, kterou má uvnitř. Když v této „válečné“ souvislosti použije Jakub slůvko **HÉDONÉ** *rozkoš, slast*, není to naivní moralismus, který by připisoval války tomu, že lidé žijí prostopásně a takhle to pak končí. Takhle bychom to našli spíš u Homéra, kde celá trójská válka vypukla kvůli tomu, že se Paris nechal zlákat rozkoší a svedl manželku zrovna spartskému králi. Jakub má své zbožné souvěrce za trochu méně poetické a vpodstatě jim říká: Vždyť vám to dělá *rozkoš* – se takhle hádat. Vy nepotřebujete k rozkoši trójskou Helenu. Vám působí slast být zaho-

řklí vůči jiným. Nebo ještě jinak, vyostřeně řečeno: Vy si tou zbožnou řevnivostí a rivalitou řešíte problémy, které máte sami se sebou!
Jk 4,2-3 *Toužíte – a nemáte. Zabijíte a horlíte – a nemůžete dosáhnout (toho, co chcete; nebo snad: na to, co chcete). Bojujete a válčíte – a nemáte, protože neprosíte. A když už prosíte, nedostáváte, protože špatně prosíte, takže utráčíte (ty prosby) ve vašich rozkoších.* Toužíte po něčem, co vám chybí, co sami nemáte. Ale místo abyste se obrátili správným směrem (abyste to našli), tak tu svou nevyrovnanost obrácíte proti jiným. Zabijíte a horlíte – ale tím ničeho nedosáhnete. Možná, abychom si přece jen nemuseli představovat taková krvavá jatka, je dobré si připomenout, že Jakub pracuje s Ježíšovými slovy, která známe z kázání na hoře. Tam čteme: *Slyšeli jste, že bylo řečeno Nezabiješ! a já vám říkám, že už ten, kdo se hněvá na svého bratra, kdo svého bratra ponižuje nebo nábožensky zatracuje, kdo mu nedává šanci na spasení – už ten zabije (Mt 5,21-22).* Jakási volná narážka na tuto tradici v Jakubovi už zazněla. Zde bychom ji mohli zaslechnout také: Tím, že své (odloučené) bratry odepisujete a horlíte proti nim, tím sami nedosáhnete toho, po čem skutečně toužíte. Bojujete a válčíte proti jiným – místo abyste prosili, místo abyste se modlili o řešení těch problémů, které máte sami se sebou. A protože mluví právě ke zbožným, ihned dodá: Vy se samozřejmě modlíte. Ale špatně. Vy modlitbu strávíte (doslova *utráčíte*) zase jen za tu svérliвість, která vám působí takovou slast.

Pokračování příště

Gerta Viktorie Ludmila Kalliková – Figulusová

Dokončení ze str. 2

Na fotografii vlevo Gerta Figulusová (provdaná Kalliková) a Bohuslava Štifterová (provdaná Kejřová) v době prvního dlouhodobého pobytu Gerty K.-F. v Československu.

Můžeme však zlomkovitě přidat více než pouhý popis fota. Zdá se, že cesta z Jižní Afriky do Československa nebyla pro Jiřího Viktora Figula a jeho dceru Gertu pouze plodem jejich vlastního nápadu - mladý československý stát jim k tomu poslal pozvání. Otec Jiří patrně nezamýšlel se usadit v Československu trvale, v Jižní Africe přece zanechal svou manželku, avšak umírá v Praze v roce 1927. Gerta byla vzdělávána jako žačka olomouckého Ústavu hraběte Pöttinga pro výchovu dívek, což byla první olomoucká škola pro ženskou povolání s českým vyučovacím jazykem. Zde byla také ubytována,

S vybraným ústavem však Jiří F. nebyl spokojen (zakladatelem tohoto institutu byl hrabě Emanuel Pötting-Persing, generální vikář olomoucké arcidiecéze; Figulus měl pochybnosti, zda mezi žačkami ústavu není Gerta jediná z protestantského prostředí), a patrně ovlivněn především názorem své dcery, která ještě v dopise z r. 1984 pobaveně vzpomíná, jak ji po jejím úniku z onoho ústavu honili policajti, zatímco ona spokojeně trávila Vánoce v rodině Štifterových. Její otec 27. 1. 1924 píše z Prahy (německy, což bylo přirozené, protože on i jeho manželka Anna Louise, roz. Klose, pocházeli z Německa) dopis tehdy olomouckému kazateli Jednoty českobratrské, nyní Církve bratrské, J. Štifterovi, s nímž se seznámil v době svého pobytu v Olomouci. V dopise jej žádá, aby se ujal Gertina náboženského protestantského vzdělání a výchovy (několikrát v dopise na pouhou jednu stranu A4 zdůrazňuje, že je to jeho jediná dcera, laskavě o ní mluví jako o Gertie). Na Olomouc a především dům Štifterových vzpomíná Gerta vděčně ještě před Velikonocemi r. 1992, kdy píše, že tam "jsem konečně otevřela uši a srdce k slyšení Slova Božího". Kazatel Štifter se i se svou početnou rodinou (9 dětí) stěhuje r. 1929 do služby ve sboru na Kladně a spolu s nimi i Gerta. Tam je také adresován dopis "Panu Josefu Štifterovi, kazateli Jednoty českobratrské na Kladně, Štulcova č. 9" z Národní rady Československa z 11. září 1929 ve věci "Výchova Gerty Figulusové". Dopis začíná: "*Především potvrzujeme s díky Vaše*

laskavé sdělení, že propouštěcí doložka na vysvědčení Gerty Figulusové z Kladna došla a že je dívka tedy zapsána do II. ročníku školy pro ženskou povolání. Národní rada československá vzala na vědomí souhlasně referát ředitele kanceláře, že se souhlasem poručnice dívky, paní Marie Carmineové, choti ředitele Živnostenské banky v Praze, Gerta nadále bude vychovávána ve Vaší vážené rodině... Gertě vzkazujeme pozdrav. S díky napřed a s dokonlou úctou: R. Tyršová (přečetl-li jsem správně vlastnoruční podpis), úřadující místo předsedkyně NRČ." V roce 1939 se Gerta šťastně provdala, jejím manželem se stal Ferdinand M. Kallik (8. 10. 1912 v Praze, + 15. 11. 1984 Beverly Hills, Kalifornie); byl to architekt, umělec a skvělý člověk, jak Gerta uvedla na smutečním oznámení po 45 letech manželství. Nebyl to však čas zcela bez těžkostí... V roce 1947, tedy asi v příhodnou dobu před rokem 1948 a zásadními změnami v Československé republice, odjela z Československa s manželem i oběma dětmi do Jižní Afriky, aby byla pomocí nemocné matce. Pracovala zde jako učitelka. A když zvažovali z existenčních důvodů o přesídlení do USA, psala v roce 1960 v níže citovaném vzkazu: "Snad jednou také budu učit červené indiány." Bylo to na rubu fotografie, kde je s manželem a oběma dětmi, kterou nějakým způsobem dokázala bez prostřednictví normální pošty dostat do Československa, když se dozvěděla o úmrtí Josefa Štiftera. Vdově Františce a jejím synům a dcerám psala: "*Drahá teti a všechny děti! Psala jsem vám několikrát, ale vidím, že jsem odříz-*

FESTIVAL UNITED – Více než jen festival

Rádi bychom vás pozvali na letošní festival UNITED, který v centru města Vsetín odstartuje již po šesté. Tématem letošního ročníku je Nesmrtelný. Chceme ukázat na vzkříšeného Ježíše Krista, na dimenzi věčného života a na hodnoty, které tato dimenze přináší do našeho současného života. Stejně jako v minulých letech, i letos je hlavním záměrem festivalu tzv. 3P – Kristem propojení, proměnění a povolání. Propojení s Bohem i mezi sebou, proměnění setkáním s ním a povolání k aktivnímu a tvořivému životu ve svém okolí. Toto všechno toužíme spolu s vámi zažít prostřednictvím nabitého a pestrého programu.
Vybrat si můžete z široké škály hudebníků napříč nejružnějšími hudebními žánry, jako např. kapela Kutless, raper Faith Child, slovenská chválící kapela eSPÉ, mladá kapela z Třinecka Noemiracles aj. Pokud vás zajímá spíše mluvené slovo, je také z čeho vybírat – semináře na aktuální témata dnešní doby povedou zkušení řečníci a těšit se můžete např. na Vítka Vursta a jeho seminář Proč já? Aneb kde je Bůh, když to bolí, na seminář o virtuálním světě v podání evangelického faráře Jaroslava Pechara aj. Hlavními řečníky, kteří budou svým slovem provázet ranní i večerní programy, budou letos pastor Křesťanského společenství Mozaika Jakub Limr, zpěvačka kapely Run[a]way My Son Janette Oubrechtová, vedoucí kapely eSPÉ Julio Slovák, vedoucí setkání mládeže Logout a člen týmu Evangelikálního společenství křesťanů v Havířově Ondřej Szturc a americký evangelikální misionář a pastor žijící v ČR Dave Patty. Vedle hudebních vystoupení a seminářů si zde přijdou na své také příznivci divadla, filmu, sportu, tance či workshopů. Nově pro vás letos připravujeme také Dětskou scénu. Pro děti bude připraven speciální program plný her, divadelních představení, tvoření a tancování. Zábavnou formou budou dětem také představována některá biblická témata. K dalším letošním novinkám festivalu patří otevřená hlavní scéna na náměstí, kde budou probíhat hlavní ranní a večerní programy, a UNITED Camp – jedná se o pětidenní soustředění, jehož vrcholem bude účinkování na festivalu UNITED. Pod vedením zkušených lektorů se tak přihlášení mladí lidé budou věnovat hudbě, hip-hopu, dramatu, scénickému tanci a vizuálnímu umění. Účastníci festivalu také mohou využít službu duchovního poradenství nebo ztišení na modlitbách.
Naším přáním je, aby festival UNITED byl více než jen festival, aby se podílel na duchovním formování mladé generace a přiváděl k Bohu nové lidi. Je to festival, který je otevřený nejen pro křesťany, ale pro jejich nevěřící přátele, pro město a lidi v něm. Centrum města Vsetín se tak od 18. do 20. srpna 2016 zaplní (nejen) mladými lidmi hledajícími zábavu, nové vztahy, přátelství, odpovědi na své otázky; lidmi hledajícími smysl života - Ježíše Krista.
(red)

*Gerta V Kalliková
Figulusová*

nuta od starých přátel. (Pozn. autora: Patrně z důvodu cenzury, která zachycovala její korespondenci odeslanou i adresovanou.) Nyní mám výjimečnou příležitost. Je mi líto vás pozůstalých - strýček je v lepším, než my pozemšťané si umíme představit. Byl nám příkladem, učitelem a když jsme byli slabou třtinou, uměl podpořit. Požehnána buď jeho památka!"
Dále zdůvodňuje jejich rozhodnutí odjet do Ameriky: "*Tady se Ferdovi (pozn.: manželovi) moc poslední dobou nedařilo, tak nebylo vyhnutí. Jsme však zdraví a Boží ruka je nad námi, tak nemáme strach... Bůh buď s vámi, než se sejdem zas. Líbá Vás Vaše Gerta. Johannesburg 20. 8. 1960.*"
Nedovedeme si moc představit, jaký by byl její život v Československu po komunistickém uchvácení moci v roce 1948. Ta, která byla se svým otcem pozvána bývalou vládou do Československa, která byla např. pozvána, aby byla se svým otcem hosty prezidenta T. G. Masaryka v zahradách pražského hradu, která byla v době první republiky kvůli svému předku J. A. Komenskému vzletně nazývána "dítka národa" a "dcera národa" (jak píše v několika článcích o Komenském, Gertě Figulusové, o Komenského platíno-vém prstenu s diamanty, který věnoval jako svatební dar své dceři Alžbětě s tím, aby se v rodině dědil, a který měla i Gerta, autor Jaroslav Ignác v časopise Vlasta v r. 1992, kdy v naší zemi byla Gerta u příležitosti 400. výročí narození Komenského). Tato "dcera národa" měla tedy nesnáze udržovat písemný kontakt se svými blízkými. To se začalo měnit až v osmdesátých

letech minulého století, ale to už měla se psaním (a trochu i s češtinou) potíže.
V roce 1984 ještě před úmrtím manžela stačili společně oslavit 45. výročí svatby - avšak píše: "*Nám se moc dobře nedaří, Ferda je těžce nemocný (leukémie)... Sama sotva chodím, nemám mezi kolenními kostmi žádnou chrupavku a strašně to bolí. I při těchto těžkostech víme, že Pán nás neopouští a celý život nám žehmal...*"
20.3.1988 píše té, se kterou je zachycena na uveřejněné fotografii: "*Drahá Slávko a Bohumile... Jsem nyní úplně neschopná chodit a vše, co dělám, vezme velmi dlouhou dobu. Nenaříkám... Pozoruji mnoho TV, na kanále 40 je mnoho kostelních programů, takže, když nemohu do kostela, kostel přijde ke mně... Slávko, ty porozumíš, jak jsem žila v přírodě, a teď mezi čtyřmi stěnami je to pro mě příjemné vězení...*"
"Dále si posteskla, že na ni vnuci a vnučky nemají moc času: "*Každý pracuje a je honba za dolary, to víš, to je Amerika.*"
A ještě po 40 letech vděčně vzpomíná na dobu, kterou ve vlasti prožila: "*Vždy dávám za příklad Štifterovu rodinu a za /snad zde chybí: svůj/ nejlepší čas strávený v křesťanské rodině.*"
Zájem o svou vlast neztratila ani ve vyšším věku: "*... Posílám výstřížek ze zdejších novin. President Havel byl velice dobře přijat USA lidem, byli dojatí jeho skromností a charakterem! Přejí Vám všem radostné Velikonoce, pro nás tyto svátky mají neobyčejný význam. Luk 24:6 He is not here, but is risen! Všechny Vás líbám a miluji. Gerta"*

z materiálů a fotografií ze skromného rodinného archivu zpracoval Bohumil Kejř

Listy M. Jana Husa

91. VĚRNÝM ČECHŮM

Mistr Jan Hus, v naději boží služebník, všem věrným Čechům, kteří Pána Boha milují a milovat budou, vzkazuje svou prosbu a nedostatečnou modlitbu, aby v milosti Boží zůstávali, věrně dokonali a s Bohem na věky přebývali.

Věrní a Bohu milí! Ještě mi přišlo na mysl, abyste věděli, jak pyšný, lakomý a veškeré ohavnosti plný sněm pohrdnul^[2] mými českými knihami, které ani neslyšel ani neviděl, a kdyby je slyšel, stejně by jim nerozuměl, protože ve sboru byli Italové, Francouzi, Engliši, Ispani^[3] i Němci i z dalších jazyků; jedině by jim rozuměl Jan biskup litomyšlský, který tu byl, a jiní Češi^[4], podněcovatelé s pražskou a vyšehradskou kapitolou^[5], od nichž vzešlo zhanobení boží pravdy a naší české země, kterou já mám v boží naději za zemi nejlepší víry, když pozoruji její touhu po božím slovu a zpusobech života. Ach, kdybyste viděli ten sněm, který se nazývá nejsvětějším sborem, který nemůže bloudit, určitě byste spatřili převelikou ohavnost, o které jsem veřejně slyšel obecně od Švábů^[6], že Konstancie neboli Kostnice, jejich město, se ani za třicet let nez baví hříčhů, které ten sněm spáchal v jejich městě; a dokonce říkají, že se všichni nad tím sborem pohoršili, a jiní si před ním uplyvli, když viděli tak hnusné věci^[7]. A já vám řfkám, že když jsem stál před tím sněmem, a viděl jsem, že tam nepanuje žádný řád, hlasitě jsem^[8] řekl, když se všichni odmílčeli: "Domníval jsem se, že je lepší poctivost a lepší dobrota a řád v tomto sboru, než je." Tehdy nejvyšší kardinál řekl: „Jak to mluvíš? Na hradě jsi mluvil pokorněji." A já jsem odpověděl: "Protože na hradě na mě nikdo nekřičel, ale tady všichni křičíte." A protože takovým neřádem ten sbor postupoval, který udělal více zlého než dobrého, věrní a Bohu milí křesťané, nenechte se zastrašit jejich vyhlášením, které - jak v Boha doufám - jim neprospěje; oni se rozletí jako motýlí, a jejich ustanovení zůstane jako pavučina. Mě chtěli zastrašit, ale nemohli ve mně překonat boží moc. Písmem svatým nechtěli proti mně postupovat, jak slyšeli laskaví páni^[9], kteří statečně stáli na straně pravdy a odvážili se veškeré té hanby, Čechové, Moravané i Poláci, avšak zvláště pan Václav z Dubé a pan Jan z Chlumu; nebo ti tu stáli, protože sám král Zikmund je pustil na sněm, a oni slyšeli, že když jsem řekl: „Žádám poučení; jestli jsem co zle napsal, chci být poučen." Tehdy nejvyšší kardinál řekl: „Protože žádáš a chceš být poučen, toto je poučení: máš odvolat, jak to padesát mistrů svatého Pisma shledalo"^[10]. Ach, krásné poučení! Tak by sv. Kateřina^[11], mladá dívka, měla odstoupit od pravdy a víry, protože padesát mistrů bylo proti ní; ale vydržela ta drahá dívka až do smrti a mistry k Pánu Bohu přivedla, které já hříšný nemohu přivést. Toto vám píši, abyste věděli, že oni mne žádným písmem, ani jakýmikoli důvody nepřemohli, jen mě lstí a pohrůžkami zahrnovali, aby mě navedli k odvolání a k odpřisahání; ale milosrdný Pán Bůh, jehož zákon jsem velebil, byl se mnou a je a doufám, že bude až do skonání, a zachová mne ve své milosti až do smrti.

List psán ve středu po sv. Janu Křtiteli v žaláři v okovech, v čekání na smrt, ale kvůli Božím tajemstvím nesmím říkat, že by to byl můj poslední list; protože všemohoucí Bůh mě ještě může vysvobodit.

91. Husův dopis podle vydání Bohumila Mareše (1851 – 1901, evang. farář a církevní historik) z r. 1911 (již 3. vydání), který také připojil vykladačské poznámky, které zde uvádíme. V roce 2015 Husovy dopisy převedeny do současnější češtiny.

91. Věrným Čechům.¹⁾

R. 1415, 26. června. (1415, 26. června.)

Hus horlí proti sboru, který odsoudil i české knihy jeho, v Kostnici nadělal ohavností a byl bez řádu; napomíná, aby se nedali jím ustrašiti, jak i on se nedal ustrašiti; ujišťuje, že nechťeli ho poučiti rozumně, a že nebyl žádnými důvody překonán, ač ho i lstí a hrůzami k odvolání chtěli přiměti.

¹⁾ Tom. 561, 575, 582, Pal. 214, 224. ²⁾ Viz list 88. ³⁾ Angličané a Španělé. ⁴⁾ Čeští odpůrci jeho v Kostnici přítomní: Jan Železný, biskup litomyšlský, a příručí jeho mistr Pavel z Prahy, kanovníci pražští Naz a Kuneš ze Zvole, Jan z Hradce Králové, posel opata Břevnovského, páni Póta z Častolovic, Petr Konopištský ze Šternberka, Albrecht z Rabšteina, Rubin z Risenburka, M. Štěpán Pálec.⁵⁾ Tom. 566, Pal. 182. Poněvadž kanovníci obou těchto kapitol, jako držitelé největších statků a majitelé největších příjmů v Husovi, proti lakotě a svato-kupectví kněžstva kázícímu, nejvíce byli nepřáteli (č. 77 pozn. 7.) ⁶⁾ Němcův. ⁷⁾ Reformační Kostnický sněm, za jehož zasedání vždy od 50 a 100 tisíc cizinců v městě bylo přítomno, přivábil také množství všelikých ziskuchtivých a podezřelých lidí pochybné pověsti, herců, kejklířů, neméně než 700 (podle jiných dokonce 1 500) lehkých ženštin. Ve sboru byli přítomni: papež Jan, Římský král Zikmund, 30 kardinálů, 4 patriarchové, 33 arcibiskupů, 150 biskupů, 3800 kněží menších důstojností, doktorů, mnichů, 4 kurfirstové, 24 vévodů a knížat, 78 hrabat, 676 pánů a šlechticů ze všech zemí. ⁸⁾ Viz konec listu 70. ⁹⁾ Viz č. 77, pozn. 2. ¹⁰⁾ Viz č. 70, pozn. 10. ¹¹⁾ Podle legendy dívka v Alexandrii, která prohlásivši modlářství za pošetilost, jest uvězněna; 50 nejučenějších pohanských mudrců měli ji vyvrátiti, ale sami byli překonáni a jako křesťané vyšli z vězení, načež byla štáta r. 307.

Německý mystický kazatel a spisovatel Johann Arndt

(27.12.1555 Ballenstedt v Anhaltsku – 11.5.1621 Celle v Luenebursku)

Byl synem venkovského faráře, od něhož získal základní vzdělání. Pak prošel školami v Aschersleбенu, Halberstadtu a Magdeburku, od 1575 univerzitami v Helmstedtu, Wittenberku, Štrasburku a Basileji. Studoval nejprve filozofii a medicínu, ale po vážném onemocnění se rozhodl pro dráhu teologickou a kazatelskou. Přiklonil se k Melanchthonovu umírněnému luterství („kryptokalvinismu“), a proto během života narážel na konfesijní nesnášenlivost. Působil jako vychovatel v Ballenstedtu, jako kazatel v Ba-debornu, Quedlinburku, Brunšviku, Eisleбенu a od 1611 jako generální superintendent v Celle. Čerpal z mystických autorů (Angely z Filigna, Bernarda z Clairveaux, Tomáše Kempenského a Johanna Taulera a některé jejich spisy vydal. Patří k nejvýznamnějším poreformačním německým teologům, stal se „prorokem niterného protestantismu“ (A. Schweitzer) a svým dílem zapůsobil na protestanty v Německu a mnoha zemích světa. Měl vliv i v Rusku. Významně ovlivnil německé pietisty, Bengelovi to znělo „jako zvony domova“ a Spener vydal své Zbožné tužby jako předmluvu k Arndtovi. Oslovil mennonity i Johna Wesleyho, katolíky i pravoslavné. Praktickým křesťanstvím - náboženstvím srdce -, totiž spravedlivým životem a vroucím společenstvím s Bohem, chce 'dovršit reformaci'.

Spisy: *Čtyři knihy o pravém křesťanství* (od 1695 Šest knih) 1610 /vyšlo 2000 vydání/, *Zahrádka rajská plná křesťanských ctností*, 1612, *Výklad celého žaltáře v 451 kázáních*, 1617, *Postilla*, 1616. Spisy byly přeloženy do mnoha jazyků, do češtiny Longoliem, Bischovinym, Mat. Bélem a Mich. Institorisem (v letech 1720-1776), a tak se staly četbou předtolerančních a tolerančních evangeliků v českých zemích.

„Dej mi zmužilou mysl, abych se nepozdvihoval ve štěstí a nezoufal v neštěstí. Dej mi ducha síly, abych miloval pravdu a vyznával ji, abych pro Krista neutíkal před žádným nebezpečím a ničeho se nebal.“

B. Vik

Daniel Arnošt Jablonský

(26. 11. 1660 – 31. 5. 1741)

Postava vnuka Jana Amose Komen-ského, berlínského dvorního refor-movaného kazatele a seniora polské Jednoty bratrské, je u nás poměrně málo známá. Zčásti je to dáno tím, že soustavná badatelská pozornost je Jablonskému, zejména v Němec-ku, věnována teprve v posledních dvou desetiletích. Málo se ví o jeho osob-ním životě, jeho písemná pozůsta-lost byla zničena v době druhé svě-tové války. Přesto si můžeme z dochovaných pramenů učinit spo-lehlivý obraz o této nadmíru zajíma-vé postavě, která měla blízký vztah k našim zemím a bývá považována za spojující most mezi starou a obno-venou Jednotou bratrskou.

RODINNÝ PŮVOD A ŽIVOT

PŘED ODCHODEM DO BERLÍNA

Již pouhý přehled předků Daniela Arnošta Jablonského vzbuzuje do-jem, že se pro úřad bratrského bis-kupa narodil. Přišel na svět nedale-ko Gdaňska, v rodině blízkého spo-lupracovníka Jana Amose Komen-ského, Petra Figula, posledního v Polsku zvoleného seniora českých exilových sborů. Jeho matkou byla Alžběta Komenská, dcera Jana Amo-se z jeho druhého manželství s Do-rotou Cyrillovou, a ta zase byla dce-rou posledního pražského bratrské-ho seniora Jana Cyrilla.

Jablonský pocházel z rodiny, v níž byl zkušeností několika generací náboženský exil. Česky již plynně neuměl a za svoji „milovanou vlast“ označoval Polsko, polsky uměl stej-ně dobře jako německy. Volbou pří-jmení se přihlásil k českému původu svého otce, který se narodil v roce 1617 v Jablonném nad Orlicí. Po jeho smrti studoval 6 let na bratrském gymnáziu v Lešně a získal tam zá-kłady svého vynikajícího latinského vzdělání. V roce 1677 začal se studi-em reformované teologie ve Frank-furtu nad Odrou, načež krátce půso-bil jako učitel v litevském Birsen. Poté se vydal do Anglie a mezi lety

1680–1683 studoval v Oxfordu (v ro-ce 1706 mu tato univerzita udělila čestný doktorát z teologie). Jeho další kariéra nebyla pro bratr-ského vzdělance příliš typická. Zís-kal místo polního kazatele tělesné stráže berlínského kurfiřta. Na pros-bu Jednoty se však v roce 1686 vrátil do Lešna, stal se kazatelem polského sboru a podobně jako jeho děd Jan Amos rektorem gymnázia. Zde se v únoru 1688 oženil s Barbarou Fer-gushillovou, jejich manželství bylo požehnáno sedmnácti dětmi. Pobyt v Lešně netrval dlouho. Kon-flikty, jež tehdy postihly Jednotu, jej v roce 1691 donutily k přijetí místa reformovaného kazatele v Královci a již o dva roky později byl povolán za kazatele berlínského dómu a až do své smrti sloužil domu hohenzol-ternských panovníků jako jejich dvorní duchovní.

DVORNÍM KAZATELEM V BERLÍNĚ

K Jablonského povinností v Berlí-ně patřilo zejména zajišťování boho-slужeb v dómu a zámecké kapli i du-chovní péče o vladařovu rodinu. Vedle toho byl pověřován různými službami, při nichž se jeho povolání prolínalo s diplomacií a politikou. Stále udržoval intenzivní kontakty s bratrským Lešnem a snažil se napl-ňovat povinnosti spojené s úřady, jimiž jej Jednota pověřovala. V roce 1698 byl zvolen do úzké rady a o rok později jedním z bratrských bisku-pů. Do Polska se však osobně dostal málokdy, mnohé záležitosti musel řešit korespondenčně.

I přes tuto odloučenost revidoval bratrský kancionál a katechismus, zajišťoval učitele a církevní kantory, dbal o vychovávání kněžského do-rostu a také usiloval o nový překlad Bible do polštiny. Kolem roku 1700 v Polsku stále ještě existovalo 15 sborů Jednoty, jež se sice přidružily k re-formované církvi, avšak uchovaly si některé zvláštnosti. Polští bratři si od volby někdejšího lešenského rektora

za biskupa slibovali povznesení svých sborů, avšak Jablonského du-chovní horizont dalece přesahoval hranice jednoho konfesního spo-lečenství.

Ačkoliv Hohenzollernové se v roce 1613 přiklonili k učení Jana Kalvína, většinu obyvatel v brandiborském Prusku tvořili luteráni. V době, kdy do Berlína přišel Jablonský, se tam usazovalo také mnoho francouz-ských hugenotů a silnou pozici tam mělo i pietistické hnutí (mezi lety 1691–1705 v Berlíně působil Filip Ja-kub Spener). Hohenzollernové byli nábožensky tolerantní a podporova-li sbližování nekatolických vyznání. Jablonský byl v rámci svého posta-vení povinen toto soužití rozvíjet a měl předcházet všemu, co mohlo vyvolat mezikonfesní střety. V tomto směru nemohl mít brani-borský kurfiřt lepšího spojence. Jablonský byl přesvědčen, že protes-tanté, byť se vydali různými cestami, tvoří jeden celek a stanovil si za cíl přivést je k viditelnější jednotě v rámci unie. Tomu měla napomoci reforma orientovaná na písmáctví českých bratří a starocírkevní tradi-cionalismus anglikánů, které Jablon-ský považoval za blízké prvotní církvi. Za účelem prohloubení du-chovního života Jablonský navrhl reformu liturgie a nechal pro ni pře-ložit *Book of Common Prayer* do něm-činy. Jeho plán unie, o němž uvažo-val s filosofem G. W. Leibnizem, F. J. Spenerem a dalšími, byl však příliš nadčasový a v Prusku se prosadil te-prve v roce 1817.

Jiří Just

Pokračování příště

Vyobrazení Daniela Arnošta Jablon-ského, jehož autorem je Johann Jacob Haid. Bylo otištěno v lexikonu význam-ných spisovatelů, který v roce 1742 v Augsburgu vydal Jacob Brucker.

Zdroj: Wikipedia Commons.

EVANGELICKÝ TÝDENÍK - KOSTNICKÉ JISKRY
Vydává Kostnická jednota
Redakce a administrace v Praze 2, Ječná 19, PSČ 120 00, tel.: 224 919 607, e-mail: ET.KJ@worldonline.cz www.evangelickytydenik.cz
Celoroční předplatné 481 Kč, jednotli-vé číslo 13 Kč. Č.ú.: 228961190/0300
Redaktor: Bohumil Kejř
Uveřejněné příspěvky nemusí vždy vyjadřovat stanoviska vydavatelů. Nevyžádané materiály redakce nevra-cí, ani neuschovává.
Tiskne Grafotechna
Distribuci provádí:
* Pro jednotlivce: Česká pošta, s.p. bezplatná infolinka České pošty 800 300 302
adresa pro písemný styk:
Česká pošta oddělení periodického tisku Olšanská 9, 130 00 Praha 3
e-mail: postabo.prstc@post.cz
*Hromadné zásilky: A.L.L.Production s.r.o., Poděbradská 24, 190 00 Praha 9, tel.: 234092851
Registrační číslo MK ČR: E 365
ISSN 0139-505X

ODKAZ MISTRA JANA HUSA SOUČASNOSTI

CO ZŮSTALO Z HUSA DNES

Celý život a dílo M. J. Husa už bylo různým způsobem prozkoumáno, hodnoceno, souzeno, obdivováno i zatracováno. Ať už to byly publikace historiků s důkladnou erudicí, ať už se o to pokoušely politické či národnostní proudy od 19. století po dnešek. Byli to i umělci péra v literární tvorbě. Úhlem vlastního pohledu, odvážným pokusem o vnitřní porozumění Husovi zaujali své čtenáře. Nechybí ani filmová díla, která chtěla oslovit veřejnost v širokém záběru, až k popularizátorům nej-různějších kvalit. Přes značné množství těchto prací se před námi, ani 600 let od jeho skonu, netyčí jednoznačná Husova postava. Nejspíše je to tím, že jeho životní příběh, „sui generis“, inspiroval všechny výše zmíněné. Od zatracování až po zář svatosti, od příkladného hrdinství až po zatvrzelost kacíře, až k našim současným postojům o úloze svědomí člověka oblečeného do hávu nedotknutelnosti lidských práv s absentujícími povinnostmi.

V oblasti teologie jsme se s Husem pozvolna posouvali k ekumenické spolupráci mezi církvemi. Tato spolupráce však nemá podobu každodenní životní agendy. Ožívá jen při výročích a slavnostech.

Husův životní příběh a zápas uprostřed středověké společnosti, s vedoucí úlohou církve a rivalským přístupem k téže úloze ze strany tehdejších vládařů, se odehrál především na rovině teologické. Ta však má implicitně v sobě také rovinu sociální a elementárně lidskou, až po úlohu jedince a jeho postojů a rozhodování orientovaných svědomím. Svědomím, které má oporu v biblickém svědectví, s odpovědností člověka především Bohu. Husův jedinečný důraz na odpovědnost člověka-křesťana před Bohem, tj. první a poslední Pravdou, je naprosto prvořadý. Hus uvažuje takto: Jsou-li struktury středověké společnosti, které mají být jen pomocnými prostředky k její správě, plné korupce a hříchu, jestliže evidentně odporují nárokům Písma svatého, je úkolem člověka-křesťana je napomenout či dokonce pomínout. A přivlastňují-li si tyto hierarchické struktury božské atributy, je potřeba – jako u starozákonních proroků – pozvednout hlas. Ukázat prstem: „Ty jsi ten muž,“ jak to do očí pověděl prorok Nátan králi Davidovi.

V tomto myšlenkovém okruhu se Hus pohyboval. Stál na biblické základně, které se dovolával při hledání nápravy a obnovy středověké církve. Něco tak odvážného nemohla strukturovaná správa církve připustit. Na pořadu dne nastupuje tedy „ordo et disciplina“, v té chvíli nadřazená biblickému poselství.

Atmosféra houstla už od smrti císaře Karla IV. v celém evropském prostoru s rozděleným papežským stolcem a s ambicemi světských panovníků o vlivné pozice. Hus také dospíval a dozrával k profilu myslitele, který se rozhodl hájit to podstatné v křesťanství (v jednom ze svých kázání zmiňuje zásadní, jedno potřebné) PORRO UNUM EST NECESSARIUM – Evang. Lukášovo 10,42). Je přesvědčen, že ono biblické „NECESSARIUM“ je potřebné pro křesťana, jednotlivce i pro celou společnost strukturovanou od panovníka až po posledního sluhu či poddaného. Svoji výzvou k obnově nehodlá měnit stávající společnost. Je to zřejmé z jednoho jeho dopisu z Kostnice. Píše doslova: „*Prosím pány, aby své chudíně milostivě a spravedlivě vládli, prosím měšťany, aby poctivě obchodovali. Prosím řemeslníky, aby si rovněž ve své práci poctivě vedli. Prosím sluhy, aby svým pánům a paním věrně sloužili. A také prosím, abyste se milovali, dobrých násilím tlačiti nedali a pravdy každému přáli.*“

Žádný buřič a revolucionář, jen odhodlaný obnovitel řádu společnosti jeho doby, kterou viděl těžce zraněnou. A to od papežského stolce až po poslední ves s nevzdělaným knězem. Zde je pravděpodobně pozadí jeho úsilí o přístupnější Písmo a jeho podobu.

Zrál na univerzitě, kde mohl tyto myšlenky, motivované ukotvením v Písmu svatém a poznamenané i vlivem Jana Viklefa, vyjadřovat a pulérovat v „učeném hádání“ mistrů, předkládat na kazatelně v Betlémské kapli. Bezpochyby také v souladu i v rozepři s králem Václavem IV. A když se situace vyhrotila až k jeho předvolání na koncil do Kostnice, byl přesvědčen, že metodu disputace bude moci použít i tam. Neměl představu o schématu, procedurách i intrikách koncilního jednání, přecenil svoji schopnost na tomto kolbišti obstát.

Navíc: koncil měl prvořadý úkol odstranit rozkol papežského stolce a obnovit strukturu vedení křesťanského evropského světa pod výhradní kuratelou nového papeže sedícího v Římě. Husova kauza byla jen jedním bodem dlouhé procedurální agendy.

Tento Jan Hus, ať už v Praze na univerzitě, na Kozím Hrádku

mimo Prahu a posléze i v Kostnici, byl živým, vzdělaným středověkým křesťanem, který ve svém postavení univerzitního učitele poznal takřka vše, co v té době bylo ke studiu a poznání. Nakonec – po mém soudu – došel k závěru, že největší hodnotou pod sluncem je každý lidský život zakotvený v Bohu a vstřícně otevřený vůči svým bližním. To je vlastní podstata křesťanství. Nespočívá v obřadech a ceremoniích, ani v hierarchických strukturách, ale v tomto dvojrozměrném vztahu člověka k Bohu a k bližnímu. Na tuto dimenzi své služby, podle Husa, středověká církev zapomněla. Hus ji přijal z Písma svatého. V dopisech apoštola Pavla četl, že není rozdílu mezi mužem a ženou, prostým a vzdělaným, svobodným a otrokem. Lidství s pečeti Božího obrazu v člověku, je společné všem. Toto poselství Hus vyřizoval ze své kazatelny, kam přicházeli Pražané ve velkém počtu: krejčí, ševci, služebné, pacholci, písaři, studenti i měšťané.

Avšak s tímto programem často narazil. U arcibiskupa, na univerzitě, u krále Václava IV. – a definitivně na koncilu v Kostnici. Všechna ta střetnutí jen vybrušovala jeho postoje, o nichž ani náhodou nesnil, že vyvolají po jeho smrti hnutí plné odvahy i problémů. Pokud vskutku chtěl něco vyvolat, pak to byla obnova církve s jejím adekvátním posláním (spis De Ecclesia). Pro Husa Kristovo evangelium není žádnou ideologií. Tu z něj vytvořila hierarchizovaná církev v průběhu dějin. Evangelium je Husovi jedinečnou nabídkou na cestu životem pro jednotlivce i pro společnost „sub specie aeternitatis“.

Hus toužil být – právě jako křesťan – spolupracovníkem – (v NZ řecké slovo: SYNERGOS – spolupracovník), spolupracovníkem působivé a působící Boží milosti v dějinách, kterou reprezentuje Kristus, jeho dílo, jeho odkaz. Nechtěl svoji paralyzovanou dobu ani prospat, ani prosnit, ani pronáříkat. V tom spatřuji jeho největší apel pro nás dnes.

Také se připomíná, že se Hus opíral o svědomí sevřené Božím slovem a začal zápas se středověkou církví prostoupenou korupcí a zlořádem už od její domnělé hlavy. Nakonec to byl zápas až k hranici oběti vlastního života. Svědomí Husa vedlo touto cestou, protože jako teolog - křesťan poznal, že každý člověk nese na sobě „dotek Božího obrazu“ – a byl přesvědčen, že na této „matrici“ je zárodek lidského svědomí propojeného s odpovědností Bohu. Na otázku Boha: „Adame, kde jsi?“, Bůh čeká naši odpověď.

Za otázkou svědomí bychom mohli jít také do dědictví antických filosofů, např. Sokrata, i dalších. Zůstanu však jen v souvislostech biblických, v nichž se Hus pohyboval. Na tomto základě rozpoznal ve svědomí lidskou schopnost „sebereflexe“, řečeno dnešním termínem, nebo spíše „odpovědnosti Bohu“ v biblickém kontextu. Hus má za to, že je možné lidskému svědomí rozumět jako podstatnému atributu lidství, které však bez Božího protějšku zůstane neúplné, ne-li vyprázdněné.

V naší civilizaci se usadil pojem svědomí v podobě civilní formulace „na svou čest slibuji“, už bez vazby na odpovědnost Nejvyššímu, se kterým Hus počítá. V tom je zásadně jiný. Sotva by přitakal myšlence, že i svědomí je produktem chemických a fyziologických procesů v člověku. Byl ukotven v poznání, že onen „vnitřní člověk“, jakkoli v něm i chemické procesy běží, což on netušil, nepřestává být, nerovnoprávným, avšak přece jen „partnerem Boží smlouvy s lidmi a světem“. A dodal by, že takovou nevyváženost smlouvy si může dovolit jen Bůh, o němž evangelista Jan řekne, že je láska. Nikoli „nehybné bytí“, „něco“ (často citoval prezident Havel). V tomto smyslu mělo Husovo svědomí, jako středověkého teologa-křesťana, spojitost s Bohem, Kristem. Tu je opěrný bod pro událost z 18. října 1412, kdy Hus přibil na vrata mostecké brány své odvolání rovnou ke Kristu. Právě pro svědomí odpovědné Bohu. Nemohl přijmout cestu hierarchické podřazenosti. Smí-li se křesťan k Bohu modlit, Boha milovat celým srdcem, volat k němu v trápení, chválit ho a prosit bez prostředníka, proč by se nemohl k němu odvolat ve své při, když správa církve kolabuje a evangeliu Kristovu škodí svým počínáním. Zde sehrálo Husovo svědomí, sevřené odpovědností samému Bohu, rozhodující úlohu. Ani náznakem se tu nehodlá rozejít s církví, která mu – je-li věrná Kristu – byla mateřským lůnem jeho víry v Boha. Po stu letech se vydal touto cestou i Dr. Martin Luther, jehož Hus předešel právě o celých sto let.

Avšak zpět k otázce svědomí u Husa. Je spojeno s odpovědností Bohu. Není samostatnou a nezávislou veličinou našeho lidského vývoje. Postavení svědomí v naší době má rozměr toliko na horizontální rovině našeho lidství bez vertikálního propojení odpovědnosti k Bohu.

Tento posun se zrodil až po Husovi v renesanci, z nesprávně pochopeného filosofického výroku antického světa: PANTA METRON ANTHROPOS, tj. že měřítkem všeho je člověk. Jenže antičtí myslitelé tímto výrokiem sdělovali, že člověk je jediný

z živých tvorů, který může a má poměřovat věci a události života etickým měřítkem, které přijal. Nemůže si je vytvářet sám. Antika přijala jako měřítko tzv. „antické ctnosti“, judaismus Dekalog, orientální spirituality PANČAŠILA, tj. pět zásad: nelhat, nekrást, nezabíjet, přirozeně užívat sex, nebrat omamné látky. Zkratový výklad antického výroku nás provází dodnes. Chybí tu prvek odpovědnosti, jak jí rozuměl Hus. Pravda, byl středověký myslitel, avšak svým dílem a svými postoji otevíral cestu dalším generacím k plnohodnotnému životu na horizontální rovině světa pod ochranou Boží vertikály. Antika a středověk vytvořily filosofickou bázi univerzální Evropy, kterou Hus v její bolavé době toužil léčit. Následná renesance jí začala otevírat další obzory. Novými vynálezy a objevitelskými cestami. Konfesijní války 17. století byly velkým a bolestným omylem evropského vývoje. Osvícenství se pokoušelo o nápravu instalací rozumu jako arbitra pro všechno. Evropa v oblasti poznání a objevů rostla, avšak postupně ztrácela jednotici, duchovní a filosofickou základnu pro další vývoj. Nesprávné pochopení hesla PANTA METRON ANTHROPOS zplodilo všelijak trpké ovoce. Hus by se divil, kam jsme dospěli a co z něho nám zůstalo. Jestliže on ve své době, plné extrémů zneužití moci, volal po ukotvení života jedince a společnosti v nosném jádru Kristova evangelia, sotva by rozuměl naší době, která brutálně likviduje zápasy, které směřují k těžisku věci, k jádru události, k vyváženosti života jednotlivce i společnosti. Objevují se totiž jen pozice „buď a nebo“. Tj. alternativy: diktátorský bolševismus, nebo kapitalismus včetně jeho zdivočelých variant, ateismus, nebo militantní náboženský fundamentalismus, a tak dále a podobně. Na čem tedy, z Husova odkazu, lze postavit program života společnosti pro dnešek a pro zítřek v našem globalizovaném multiversu, nikoli v harmonickém universu? Mám za to, že by nám Hus poradil, že je to život sám. Není jen neutrálním jevem, ale svým holým faktem úžasnou hodnotou. Proto vše, co životu, jeho zachování, jeho rozvoji a vnější i vnitřní obnově slouží, je etické, biblické, lidské – a obráceně.

V jedné anketě mezi studenty byla otázka: „Co se jim vybaví při jménu Jan Hus?“ Většinová odpověď byla: Hus je spojen s pravdou. Pravda je ústřední slovo i v jeho dopisech z Kostnice. Nebudu je citovat, jsou známé. Jenže, pravda je dnes slovo tak rozmělněné a zraňované ze všech stran. Už Pilát se pohrdlivě ptá Ježíše: „Co je pravda?“ Pohrdání pravdou, Pilátův kardinální omyl, se opakuje dodnes. Pravdu nemůžeme postavit do otázky, pravda staví do otázky nás. Vždycky a v každé době. Až se dáme do otázky postavit (biblickým „Adame, kde jsi?“), odhalí nám pravda něco ze svého tajemství, hloubky a řádu života v božích souřadnicích. Hledat pravdu dnes znamená hledat objektivní informace o věcech, lidech, událostech. Být lhostejný k současnému dění je vinou a ubližování pravdě. Proto Hus lhostejný nezůstal.

Jenže: kde je možné dnes slyšet pravdu a učit se pravdě v bludišti polopravd i programových lží? To je možný počátek rozkladu společnosti, jemuž chtěl Hus zabránit. V antickém Římě zaplavila společnost podobná atmosféra a mřila nakonec k pohromě. Cicero v jedné řeči v senátu pověděl: „Pravda není hoto-vá věc jako dokonale oblečená tóga. Žádá odvahu srdce a sílu životního postoje.“ To věděl a přijal Hus až do konce života. Jako ohlas na Husův příběh napsal německý vědec C. F. von Weizsäcker v knize: TÉMA BŮH: „Křesťanům bych rád řekl něco, co oni sami snad vědí, ale co by měli vědět i ostatní lidé. Ochraňujte jedinou pravdu, která dosahuje hlouběji než pravda vědy, na které spočívá atomový věk. Chráníte tak povědomí o podstatě člověka, jež má hlubší základy než racionalita novověku. Naprosto nutně nadejde chvíle, kdy mnohé současné plány ztroskotají a lidé se po této základní pravdě začnou ptát.“

Ovzduší našeho života, 600 let od Husovy smrti, má-li být proměněno, musí být prostoupeno pravdivým zacházením se slovy, s jazykem, s lidskými city, vzájemnými vztahy, s celým životem. Bude to podobný zápas, který stojí i dnes námahu, snad dnes už ne obět života. Když do něj nevstoupíme, prostředi zamlžené, tupené, přitesávané pravdy mačetami nejrůznějších "-ismů" náš život pokříví, nakonec zničí – i bez hořící hranice.

Hus měl ve své knihovně i díla církevního otce Augustina. Znal jeho prorocké slovo, které mělo chránit jedince, církev i společnost před rozkladem: IN NECESSARIIS UNITAS, IN DUBIIS LIBERTAS, IN OMNIBUS CARITAS – V nutných věcech jednota, v podružných svoboda, ale ve všech láska.

Hus nás vyzývá i po šesti stech letech, abychom svůj život v naší přítomné době NEPROSPALI, NEPROSNILI a NEPRONAŘÍKALI. To nám z Husa zcela jistě zůstalo.

Katolické pojetí M. J. Husa

Důležitou roli ve vztahu katolíků k Husovi bude hrát stano-visko papeže. Proto již v r. 1988 se na papeže obrátil katolický kněz prof. Josef Zvěřina, aby se katolíci zabývali theologií M. J. Husa a jeho následným vlivem za husitských válek i jeho myt- hem v dějinách. Jan Pavel II. přijal tento podnět i stanovisko S. Swieżawského, jemuz doporučil pokračovat v jeho studiích o Husovi. V květnu 1988 proběhla ve Varšavě z iniciativy eku- menické komise polského episkopátu diskuse o Husovi, zabý- vající se možností revize jeho procesu. Odtud vzešel návrh stu- dovat Husovskou otázku spolu s českými odborníky. Píše o tom farář Miloš Hübner (časopis Česko-bavorské výhledy 12/91). „Nemělo by jít o Husovu rehabilitaci, protože fakta se nedají vzít zpátky, ale o úkon pokání katolické církve za to, co se stalo. Půjde o uznání, že upálení Husovo byl čin neslučitel- ný s evangeliem a nehodný koncilu.“

Při své návštěvě v Praze (21. 4. 1990) se Jan Pavel II. vyjádřil k této otázce ve svém projevu k představitelům kultury a zástupcům nekatolických církví. Touha po jednotě křesťanů patří k velkým znamením dnešní doby a má zcela zvláštní význam právě v českých zemích, kde zůstává stále živou vzpo- mínka na události, které předznamenaly bolestný rozkol západního křesťanství a způsobily tolik strastí v následujících stoletích. Papež prohlásil, že chce přispět k bratrskému smřě- ní, spolupráci a důvěře. Vzpomněl projev kardinála Berana na koncilu a pokračoval: „Hus má velký význam pro náboženské a kulturní dějiny českého národa. Bude úkolem odborníků vymezit přesnější místo, které M. J. Husovi přísluší mezi refor- mátory církve, vedle jiných známých postav středověku, jako byli Tomáš ze Štítného nebo Jan Milíč z Kroměříže. V každém případě však odhlížeje od jeho theologických názorů, které zastával, nelze Husovi upřít bezúhonnost osobního života a úsilí o vzdělání a mravní povznesení národa.“

V katolickém časopise pro mládež 190 píše PhDr. O. A. Kukla: „Jméno hluboce věřícího katolického kněze Jana Husa kdysi

bez jeho přičinění rozdělilo národ. Nemělo by dnes, v době ekumenismu, stát se totéž jméno jedním ze znaků nového sjed- nocení?... Netřeba brát Husa ani našim evangelickým bratřím, kteří v něm nacházejí rovněž nejednu cennou inspiraci pro své náboženské postoje. Zkrátka: Mistr Jan Hus náleží celému ná- rodu, ba dokonce všemu křesťanstvu bez rozdílu.“ Později se podrobněji touto otázkou zabýval Dr. Tomáš Halík v Katolickém týdeníku v článku nadepsaném „Nejen o Husa“. Autor upozorňuje na to, že dnes je nad jiné potřeba vzájemné- ho dialogu. Také po své volbě arcibiskupem kardinál Miloslav Vlk prohlásil, že chce podporovat dialog uvnitř církve, dialog mezi církvemi i dialog se světem. Ve svém článku vyzval, aby se v zájmu odstranění nedorozumění v rozhovorech o Husovi rozlišovaly tři roviny: 1. Husova osobnost, 2. Husovo učení, 3. Hus jako symbol, legenda, mýtus. Tato třetí rovina prý působí nejvíce rozepří, jítří se staleté rány a emoce. T. Halík se ohrazu- je proti převážně schematickému pojetí Husa a dějin, jak je chá- pala liberálně-osvícenská ideologie českých dějin již v 19. stole- tí až po Z. Nejedlého a komunistickou propagandu. Katolíci by ovšem neměli proti této ideologii postavit stejně zjednodušený výklad dějin, obrácený pouze naruby.

V duchu skutečného ekumenismu vidí Halík nyní úkol pro- studovat nejen otázku Husovu, ale také otázku pojetí dějin našeho národa. Halík se domnívá, že tyto dvě tradice (katolic- ká tradice světců a tradice spojená se jmény Husa, Komen- ského a Masaryka) v době prvé republiky stály tvrdě proti sobě, ale v protivenství totality se objevily náznaky vzájemně- šího porozumění a dnes bychom měli dále pokračovat v roz- hovoru o vzájemně bližší porozumění. V závěru článku Halík zmiňuje dílo Desetiletí duchovní obnovy a domnívá se, že dnešní katolictví nechce být „vládnoucí ideologií“ ani nepři- pravuje „novou totalitu“, ale „katolictví má ve velké ekume- nické otevřenosti a široké spolupráci se všemi lidmi dobré vůle sloužit a sjednocovat, dávat mravní inspiraci k obnovenému dílu, být jakýmsi mravním svorníkem společnosti, hledat a roz- víjet všechny dobré hodnoty, byť uzrály na jakémkoliv stromě.“ V roce 1991 se konala mezinárodní konference zástupců všech

SKUTEČNÝ PŘEDCHŮDCE REFORMACE

Katolický zpravodaj RC Monitor uveřejnil 5.7. 2015 k Husovu výročí článek docenta církevního práva Stanislava Přibyla „Husovské paradoxy“. Přečetl jsem si ho se skutečným zá- jmem. Je třeba ocenit, že pokud se týče mistra Jana Husa, mění představitelé katolické církve už delší dobu tón. Tvrdé odsuzu- vání zatvrzelého kacíře ustupuje empatickému pohledu na „mravně bezúhonného kněze“, který ve víru velkého schizma- tu špatně odhadl své možnosti a stal se obětí nemilosrdných praktik středověku. Ecclesia abhorret a sanguine – Církev se děsí krve, připomíná autor. Příšerná praxe upalování kacířů pro ni ale byla přijatelná. Opravdu, těžko se vžít do tehdejšího myšlení. „Problém spočíval v Husově zjevné neochotě se auto- ritě koncilu podrobit;“ „kostnický koncil... se explicitně pový- šil nad papeže;“ nepravověrného Husa soudil „nepravověrný“ koncil: nuance, které podle autora mluví v Husův prospěch, avšak bez nároku na možnost rehabilitace – úplného zrušení rozsudku. Nemluvě o možnosti svatořečení (bezúhonného kněze!), které bylo možné v případě válečnice Jany z Arku. To jsou skutečně paradoxy...

Trochu jiný obraz ale vyvstane, když svoji pozornost obrátíme k podstatě věci – k Husovým pohledům na církev a její věrou- ku. Jak známo, obžaloba se v Kostnici nakonec zúžila na 30 Hu- sových výroků, hodnocených jako heretické bludy, které měl Hus odvolat. Autor je ve svém textu zmiňuje, jejich obsah ale konkrétně nerozvádí, význam tehdejšího úsilí o věroučnou čis- totu spíše zlehčuje jako nepřipadný produkt tehdejší doby. Už letmý pohled na tyto teze ale ukazuje, že jejich naprostá větši- na – zejména ty, které se týkají církve a papeže – je pro dnešní Římskokatolickou církev stejně nepřijatelná, jako tomu bylo tehdy. Hus byl katolický kněz, který svým věroučným myšle- ním vybočil z řady. A to natolik, že odvolat, to by znamenalo úplně popřít svoji osobnost, totálně zdevastovat všechno, čím byl, čemu věřil a o čem kázal ostatním. Spory o autoritu pape- že a koncilu měly svůj význam, podstata celé věci ale spočíva- la v něčem úplně jiném – ve sporu mezi autoritou Církve (jako nositelky určité tradice) a autoritou Bible, jako jediným zákla- dem teologie i církevní praxe.

Závěr z toho je tento: Hus se dopracoval k pohledu, jehož obsahem byl důraz na potřebu určité změny – reformy – círk- ve. Kdyby to koncil pochopil a přijal, splnil by historickou úlohu vyššího řádu, než bylo odstranění papežského schiz- matu. Hus by nebyl upálen, nestal by se asi tak slavným a možná by pak ani nepřišla Lutherova reformace. Takto se stal jejím jasným předchůdcem, Luther – rovněž katolický kněz – se tak k němu sám přihlásil. Církev se ale v době Husově nereformovala a důsledkem bylo, že se v době Lutherově roz- dělila. A katolická církev dnes? Přes všechna vstřícná vyjá- dření trvá na postojích, kterými na reformaci reagovala na koncilu v Tridentu. U proroka Jeremjáše (13,23, EP) je zajíma- vý verš: „Může snad Kúšijec [Etiopan] změnit svou kůži? Či levhart svou skvrnitost?“ Římskokatolická církev si zakládá na své tisícileté kontinuitě a tradici. To jsou nepochybně sku-

tečnosti, které vyvolávají respekt. Otázkou ale je, zda v té své úctyhodné historii nepřehlédla – ke své vlastní škodě – někte- ré důležité formativní momenty. 600. výročí tragické smrti mistra Jana Husa poskytuje k takovému zamýšlení dobrou příležitost.

Josef Potoček

HUS MĚL TAKÉ NĚMECKÉ PŘÁTELE A NÁSLEDOVNÍKY

Při letošním Husově významném výročí je správné si připomenout, že jeho reformační vliv měl odezvu i v německém prostředí. Tomuto téma- tu věnoval mezi německými historiky zvláštní pozornost Ferdinand Seibt (*Deutschland und die Tschechen*, 1974), v navázání na Eduarda Wintera (*Tausend Jahre Geisteskampf im Sudetenland*, 1938), kteří sle- dovali německé pozitioní ohlasy Husova učení, a to nejen v době jeho pražského působení, ale i po jeho mučednické smrti v Kostnici. Naši čeští dějepisci se věnovali především národnámu významu mistra Jana a celé- ho husitského období, a proto u nich přelodáá pojetí Němců jako úhla- vních nepřátel. Mnohé české studenty by asi byla při školní výuce dějepi- su velmi překvapila představa, že existovali také „němečtí husité“!

Je známo, že Husovi bylo cizí vlastenectví ve smyslu českoněmecké ná- rodnostní rivalry. Dobrý Němec mu byl milejší než zlý Čech. Jazykový rozdíl nehrál zvláštní roli, protože dorozumivací řečí na univerzitě i v církvi byla latina. Tak mohl Hus získat i přízeň královny Žofie, němec- ké manželky Václava IV., a počítat i s mnohými německými přáteli. Již v době sporů o Viklefovo učení přišli Husa podpořit na pražskou uni- verzitu tři němečtí mistři: Friedrich Eppingen, Petr z Drážďan a Mikuláš z Drážďan, kteří se zapojili do kritického úsilí o nápravu zkaže- né papežské církve. Ti sice po vydání Kutnohorského dekretu r.1409 také opustili Prahu, ale mistr Mikuláš se r.1412 vrátil, aby Husa posílil v jeho ztížené situaci. V době Husova uvěznění v Kostnici podepřel jeho univerzitního nástupce Jakoubka ze Stříbra při vysluhování kalicha i laikům. Po Husově smrti se připojil v Čechách k šíření jeho refor- mačního odkazu a po odchodu z Prahy pokračoval jako Husův následo- vník v Horním Sasku. V r. 1417 byl udán jako kacír a v saské Míšni upá- len na hranici. Podle F. Seibta: jako „první mučedník mezi německými husity“.

Hus byl již v období před koncilem znám jako horlitel pro nápravu církve zvláště v sousedním Horním Falcku a v Bavorsku, kde působi- li jako faráři i někteří jeho žáci z pražské univerzity. Měl kontakty i s přáteli v samém biskupském Řeznu. Je představitelné, že i během jízdy na kostnický koncil našel nejednu přátelsky otevřenou faru svých německých sympatizantů.(Když jsem jako vikář sboru v M. Lázních přijel vyučovat náboženství na školu v pohraniční Chodové Plané, dozvěděl jsem se, že Hus měl cestou na koncil možnost přeno- covat i na tamní německé faře.)

Po Husově mučednické smrti i v Kostnici došlo i k zákrokům proti jeho německým stoupencům, a to právě v Řeznu, kde byl v březnu r.1421 po delším inkviziciím řízení upálen kaplan Ulrich Grünsleder a po něm

V loňském roce byla dokončena generální oprava pomníku mistra Jana Husa na Staroměstském náměstí za 8. milionů korun. Nebyl zájem zprovoznit dva bronzové flambony, které jsou po stranách pomníku od roku 1926. Řecké ohně plály při státních svátcích i např. při zakončení VIII. Vsesokolského sletu jako vzpomínka na mistra Jana Husa. Fotografie je z Národního filmového archívu - z filmu Praha, láska má; režisér Oldřich Kmitník v roce 1939.

Jan Vlasák

vyznání v Bayreuthu v Bavorsku o dědictví J. A. Komenského. Zkušenosti z této ekumenické konference a slova papeže z r. 1990 daly podnět nezávislým intelektuálům z různých zemí a církví, aby se konala mezinárodní konference o M. J. Husovi. Uskutečnila se v září 1993 opět v bavorském Bayreuthu. V r. 1995 vyšel o této konferenci sborník všech přednášek mající 300 stran textu. Stálo by za samostatnou přednášku referovat o tomto zajímavém a podnětném sborníku o Husovi. Překvapilo mne, jak odborníci, univerzitní profesori, intelektuálové z Ně- mecka, Holandska, Polska, Švýcarska, USA, Kanady i od nás se věnovali odborné otázce M. J. Husa. Vyznáním byli evange- líci, katolíci, anglikáni i jiní.

Mgr. Miroslav Hejl

Jan Vlasák

i potulný kazatel Henrich Ratgeb. Jméno prvního se objevilo v ET-KJ č. 7 (11.3.2015) v popisu jeho procesu podle knihy prof. F. M. Bartoše „Několik postav z českých dějin“ . K usvědčení tohoto významného kněze z „českého kacírství“ pomohl nález jeho překladu dvou Husových spisů z latiny do němčiny, které půjčoval dalším zájemcům. Trest smrti byl založen na jeho kacírsky zatorzelé kritice koncilu: že neodsoudil Husa spravedlivě, protože se jeho soudci opřeli o falešná svědectví; a že neměl ani právo rozhodovat o otázkách víry, protože byl svolán proto, aby se zabýval nápravou církve a hříšným životem kněžstva. Třetím důvodem Grünsledera odsouzení bylo pohoršení, že Husovu smrt nejen oplakal, ale spojil se s dalšími bludaři, kteří Husa prohlašují za dobrého křesťana a jeho učení za správné. Následně pak byla v bavorské oblasti zavedena tordá inkviziční kontrola. V Porýní byla r.1424 zavedena proti husitství „protikacířská přísaha“ . V r.1458 došlo v Bavorsku k uvěznění tří kněží podezřelých z příklonu k husitství. Utajených a netrestaných případů mohlo být tehdy jistě mnohem víc. Ve středním Porýní byli popraveni další dva absolventi pražské univerzity: Johannes Drändorf a Petr Tur- nov, ředitel školy ve Špýru.

V Německu měl značný ohlas i další vývoj událostí na české straně, když se husité museli po 11 let (1420-1431) bránit proti křížovým výpravám, které byly připravovány v Německu. Tím se stupňovalo i nepřátelství mezi oběma národy. Vítězní husité pak začali naopak sami podnikat do německého území propagační „spanilé jízdy“, které měly misty i pozi- tivní ohlas. Šířené Táborské manifesty vysvětlující program husitské- ho kališnického hnutí byly doprovázeny kritikou nespravedlivých soci- álních poměrů. Tak byly i v německých oblastech povzbuzeny chudé a utlačované vrstvy obyvatel v úsilí o nápravu, až i v revoluční pokusy. O tom svědčí zvláště badatelské studie historika Melchiora Vischera v jeho podrobném přehledu událostí v řadě větších měst jako „nakažených čes- kým jedem“. Překvapivě působení husitských vojsk v některých němec- kých městech, kde byli dokonce vítáni jako osvoboditelé, dokládá Vischer i podle čísel: do Německa se vydalo pod velením Prokopa Holého 45.000 mužů, nazpět se vrátilo 70.000, tedy s početnými nově získanými stou- pencí. Překvapivá zpráva se týká jihoněmeckého města Augsburgu, kde v r.1451 uvolnili křížovou chodbu v kostele sv.Ulricha pro konání boho- služeb místního společenství radikálních „Táboritů“ . Husité německého jazyka měli velký význam i na domácí české půdě, především v Praze a v Žatci. Bohoslovci z jejich řad se v r.1432 užitečně uplatnili i na kon- cilu v Basileji při jednání o kompaktáta.

Z uvedených údajů podle německých historiků vyplývá, že pojmu „německé husitství“ bychom měli věnovat větší pozornost jako proti- pólu k převládajícímu pojetí oboustranného nepřátelství. Profesor F.Seibt připomíná jako další významnou skutečnost, že na německé straně došlo kol r. 1480 i k prvnímu tisku překladu Husových spisů z latiny do němčiny. Bylo by zajímavé blíže ověřit, zda a do jaké míry měl Husův ohlas v Německu vliv i na reformační zrání Martina Luthera, než se na Lipské disputaci r. 1519 odvolal na Husovo správo- né pojetí papežství jako „světské instituce“, a když po obdržení Hu- sova spisu „De ecclesia“ doznal r. 1520 v dopise Spalatinovi: „Aniž jsem si toho byl vědom, učil jsem a zastával všechny články Husova učení.“ V témž roce vydal Luther také výzvu křesťanské šlechtě ně- meckého národa, kde doporučuje v 24. článku snahu o skončení nepřá- telství a nenávisť vůči husitským Čechům.

Jiří J. Otter